

NOC divADEL

ZNOJMO 790: 19. STOLETÍ – STOLETÍ PÁRY A NÁRODNÍHO OBROZENÍ

Devatenácté století se i do historie města Znojma zapsalo jako dynamické období rozvoje průmyslu, železnice i spolkové činnosti. Mezi léty 1869 až 1871 vzniklo původní znojemské nádraží (zničené na konci druhé světové války) v rámci provozu Rakouské severozápadní dráhy propojující parními vlaky Prahu s Vídní a jen o pár let později založil ve Znojmě svoji slavnou keramickou továrnu Rudolf Ditmar (1878). Nejen továrny a parní lokomotivy posouvaly život znojemských občanů kupředu. Rychlé tempo století páry si udržela i znojemská kultura ducha i těla - vznikla znojemská tělocvičná jednota Sokola, vůbec první český spolek ve městě tzv. Beseda Znojemská (založená roku 1870 znojemským buditelem Janem Vlkem), ale i městské muzeum tj. dnešní Jihomoravské muzeum ve Znojmě (1878). A století velkého pokroku a rozvoje uzavřelo ve Znojmě slavnostní otevření nového městského divadla (1900), už tehdy vybaveného telefonem, elektrickým osvětlením i klimatizací.

Důležité mezníky 19. století a národního obrození si připomínáme na Noci divadel, která ve Znojmě probíhá v sobotu 19. listopadu.

Z historie Znojemské Besedy

- Stanovy Besedy Znojemské, prvního českého spolku ve Znojmě, vznikly v únoru 1870. Podepsali je: Jan Vlk, notář (tvůrce stanov), Anton Nawratil, knihtiskář, Albert Ferdinand Petertill, obchodník, JUDr. Alexander Rzeha, advokát, Moric Příborský, obchodník, Jan Čáp, správce velkostatku v Mikulovicích.
- Starostou spolku byl zvolen Jan Vlk.
- Prvních 11 let své existence sídlila Beseda v domě na Horní České 48, kde se nacházel i dům U zlaté studny. Vlastní sídlo získala v roce 1881 na dnešním Masarykově náměstí 22 - letos je tomu tedy 135 let. Beseda Znojemská vznikla za účelem vzdělávání se, zábavy i rozšiřování vědomostí

Beseda a divadlo

- Divadlo má ve Znojmě dlouholetou tradici, avšak české divadelnictví se datuje až od vzniku Besedy. Své první představení - veselohry Výpalní daň a Černý Petr - sehrál ochotnický kroužek Besedy 17. prosince 1870.
- Staré městské divadlo se nacházelo až do postavení nové budovy městského divadla (1900, na nám. Republiky) v bývalém klášteře klarisek ve Veselé ulici.
- Divadlo bylo všeobecně chloubou Besedy a ochotnický divadelní soubor měl dlouho ve Znojmě vůdčí postavení.
- Štukový sál Besedy byl prvním reprezentativním a až do vzniku První republiky jediným stálým místem českého divadla ve Znojmě.

Beseda a knihovna

- V roce 1877 byla díky Besedě založena česká knihovna. Její rozvoj byl pozvolný, ale v roce 1918 měla už 3 000 svazků. Po vzniku Československé republiky dochází ke sloučení besední a sokolské knihovny a vzniká profesionální česká městská knihovna.

Beseda a kulturní akce

- Spolek se krátce po svém vzniku stal střediskem české kultury a pořádal celou řadu různých kulturních akcí. Stál například u vypravení divadelního vlaku do Národního divadla, koncertu operního pěvce Ďuro Nedělky nebo pořádal oslavu 100. výročí narození Františka Palackého.

Beseda a vznik dalších spolků

- V roce 1871 vzešel z Besedy návrh (podnět dal Jan Vlk) na zřízení českého peněžního ústavu, který byl následně pojmenován Vzájemná záložna. Z podhoubí Besedy vznikly i další spolky a organizace: Řemeslnický spolek, Znojemská matice školská, Sokol.

Znojemská Beseda dnes

- Kvůli nucenému omezení činnosti během nacistické okupace a vlády komunismu musela být Znojemská Beseda po roce 1989 obnovena. K 1. červenci 1991 vznikla sloučením Městské osvětové besedy a Okresního kulturního střediska - letos tedy slaví 25 let od znovuoobnovení.
- Znojemská Beseda je příspěvkovou organizací města, jejímž cílem je zabezpečovat a podporovat kulturní a společenský život ve městě.
- Pořádá řadu kulturních akcí včetně té největší - Znojemského historického vinobraní, zajišťuje činnost Městského divadla, vydává radniční Znojemské LISTY a věnuje se podpoře cestovního ruchu a propagaci města Znojma.

Osobnost Jana Vlka, zakladatele Besedy

Jan Vlk se narodil 8. července 1822 v Telči. Po studiích v Jihlavě, a Olomouci pracoval jako koncipient u advokáta dr. Aloise Pražáka v Brně (do roku 1850). Po složení soudcovské zkoušky se stal auskultantem u soudu v Novém Jičíně. Po zrušení c.k. soudů v Uhrách byl jmenován v roce 1861 notářem ve Znojmě. Jeho koncipientem zde byl například slavný archeolog Jaroslav Palliardi.

Už v mládí se projevovala Vlkova všestranná kulturní osobnost. Psal milostnou lyriku, která je prostoupena motivy národního obětování a národního nadšení. Jan Vlk svým působením ve Znojmě vyburcoval národní uvědomění. Jeho veřejná činnost byla velmi různorodá. Byl iniciátorem prvního moravského tábora lidu (14. června 1868 v Kravsku, zazněla zde píseň Kde domov můj). Z Vlkova podnětu vznikl český peněžní ústav - Vzájemná záložna, byl zakladatelem Besedy Znojemské, čestným členem Řemeslnického spolku, předsedou Znojemské matice školské.

Jan Vlk zemřel 31. července 1896 v Lesné, je pohřben na znojemském hřbitově. V roce 1998 mu bylo uděleno čestné občanství města Znojma in memoriam.

Zdroj: publikace Znojemská Beseda 1870 - 2005, autorem Mgr. Jan Blaha; za odborné pomoci Jihomoravského muzea ve Znojmě

Píseň

Přijde jaro, přijde

Přijde jaro, přijde, zase bude máj,
usmívá se slunce, usmívá se háj.
Stříbrné své vody hora vyleje,
rozkvete se růže, slavík zapěje.
Rozkvete se růže,
rozkvete se růže,
slavík zapěje.

Rozpuknou se ledy, volný bude proud,
po vlnách šumících lodě budou plout.
Pole vydá klasy, hojný bude květ,
kosa bude řinčet, zpěv radostně znět.
Kosa bude řinčet,
kosa bude řinčet,
zpěv radostně znět.

A ta naše lípa bude zelená,
ze svých větví listů nám na věnce dá.
Ajta, vlasti plesej, usmívá se háj,
přijde jaro, přijde, zase bude máj.
Přijde jaro, přijde,
přijde jaro, přijde,
zase bude máj.

*Slova: Jan Vlk
Hudba: Arnošt F. Tovačovský*